

Posudek bakalářské práce
Jakub Zelený
Válka o les
Střet hodnot a zájmů v boji o moc
Fakulta humanitních studií University Karlovy v Praze
studium humanitní vzdělanosti, 2009

Úvod

Autor předkládané bakalářské práce Jakub Zelený se dlouhodobě věnuje politice, zejména na municipální úrovni, tvorbě této politiky a rozhodovacím procesům. Tématicky jej zajímá životní prostředí a jeho ochrana. Volba konkrétní kauzy týkající se využití území, kde žije, jako tématu bakalářské práce je proto logická a vzhledem k tomu, že spor dané kauzy není dokonce dodnes rozhodnut, velmi aktuální věcně i v obecnější teoretické rovině.

1. Obsahová stránka

Dlouhodobá pečlivá příprava práce se odrazila v jejím promyšleném a podrobném členění. Samotný obsah zahrnuje cca dvě strany, je klasicky členěn na úvod, teoretickou a empirickou část a závěry práce. (Ač byla práce odevzdána včas, únava při dokončování se zřejmě promítla do nesrovnalostí mezi stránkováním v obsahu a stránkováním faktickým, asi od strany 51, a dalšími nedůslednostmi [některé podkapitoly nejsou v obsahu uvedeny, jiné – na stejné hierarchické úrovni – ano; ani textace vždy neodpovídá, a to bohužel včetně gramatických chyb {opakovaně „schrnutí“...}]).

Do úvodu práce zařazuje autor nejen obecný kontext, ale seznamuje čtenáře i s vlastními výchozími postoji a angažmá, s cíli, základními metodickými postupy a výzkumnými otázkami.

Teoretická část se snaží naplnit ambiciózní slib daný v úvodu a v abstraktu a vyrovnat se v obecné rovině se třemi základními rovinami kauzy, politickou, sociální a ekonomickou, přičemž problematika životního prostředí stojí trvale v pozadí ve všech souvislostech. Je zcela zřejmé, že teoretická problematika je nesmírně široká; jednotlivé podkapitoly proto není možné ani náležitě hodnotit v obecně teoretické rovině a s nárokem na být jen relativní úplnost, ale právě jen jako účelové ujasnění zorných úhlů, z nichž je možné (a nezbytné) kauzu vykládat. O systematickosti tohoto pořádání však svědčí i dílčí shrnutí, která si autor vytváří, aby čtenáři (i sobě) vyjasnil východiska (přestože na první pohled není např. zcela jasné, co míní I. a II. kapitolou, nejsou-li předtím nikde římské číslice použity). K rozvržení bylo možné přistoupit různě; Jakub zvolil nejprve diskusi důležitých obecných pojmů tří jmenovaných oblastí a vědních oborů, pak popisuje obecně lobbying jako jeden z hlavních procesních principů kauzy a konečně vytváří základní výkladový rámec své studie, totiž popis, srovnání a střet soukromého a občanského sektoru, který chápe jako prostor aktivit nestátních neziskových organizací i jednotlivých občanů, které se týkají veřejných zájmů.

V empirické části autor nejprve upřesňuje metodu vlastního empirického výzkumu, již v úvodu představil jen obecně. Po popisné části následuje část analytická, rozvržená podle témat, jež jsou sama výsledkem avizovaného předporozumění, ale částečně už i výzkumu.

Dvoudílný závěr pak nejen shrnuje výsledky rozboru a diskutuje odpovědi na výzkumné otázky, ale snaží se vyhodnotit i širší význam případové studie a vyvodit obecnější poučení.

2. Práce s literaturou

Uvažovat byť o relativní úplnosti literatury by pochopitelně při tak rozsáhle disciplinárně rozkročené práci nedávalo smysl ani tehdy, kdyby byl počet titulů i násobně větší než uvedených dvanáct plus dvě webové stránky týkající se lobbingu. Na obhajobu je možné uvést tři věci: tituly jsou zvoleny uvážlivě, jsou poměrně velmi dobře zažity a užity a konečně autor s vysokou pravděpodobností četl i jiná díla vztahující se k problematice, byť je přímo necituje, a čerpá vydatně i z přednášek FHS a z konzultací. Otázka na literaturu by tedy mohla padnout i v průběhu obhajoby. Průkaz schopnosti studovat cizojazyčné texty je podán jediným titulem, v českém prostředí takřka neznámým, nicméně opět dobře vytěženým. Je jen škoda, že diplomant nevyužil právě i publikací původem z FHS, které mají nejtěsnější vztah právě k jeho tématu – za všechny např. Moree, Skovajsa: Občanský sektor – Právo, ekonomika, organizace.

Práce s literaturou je nicméně kvalifikovaná, diplomant čte a interpretuje i cituje pozorně, příslušné pasáže řádně a jednotně (výjimečně hranaté závorky na str. 14) zdrojuje, účelně využívá poznámkový aparát tak, aby nerušil výkladovou linii hlavního sdělení (např. str. 15).

3. Formální stránka

Celkem 83 strany vlastního textu rozhodně přesahují obvyklý rozsah bakalářských prací. Nechybějí oba dva nyní povinné abstrakty, klíčová slova, seznam zkratk, tabulek (jedné tabulky) a příloh, které mohly být vzhledem k povaze práce i bohatší, i takto jsou však ilustrativní. K typografii práce je možné mít výhrady (viz výše, dále poněkud rozmařilé a nejednotné mezery mezi kapitolami, [např. str. 11–12, 31] občasná „parchanti“ [např. str. 32]. Bohatě, byť ne zcela jednotně užití zvýraznění (kurzíva, podtržení) dokladuje, že autorovi velmi záleží na tom, aby byl jeho názor správně pochopen, ale také oddělen od názorů literárních a názorů jednotlivých aktérů kauzy.

Bohužel je text zatížen poměrně velkým množstvím grafických chyb (psaní nejen anglosaských, ale i ohavně „smíšených“ uvozovek [“statky“, str. 38]), chyb mluvnických i stylistických (skloňování osobních zájmen, interpunkce [3x jen na str. 77];) i překlepů [„Jak je vlastně možné, že po ani s takovými trumfy, ...“, str. 78]).

„Při studiu a sledování stop, které za sebou investor zanechal, jsem jakoby hledal mě dosud neznámý živočišný druh, o kterém jsem měl dosud jen teoretické znalosti, a nyní jej nacházím v jeho přirozeném prostředí – daňových rájích.“ (str. 52) Uvedené souvětí ilustruje jak uvedené chyby (správně „... zanechal, jako bych hledal mně dosud neznámý živočišný druh, ...), tak autorův sloh: 1. osoba sg. se zdůrazněním autorského subjektu, výrazné vyprávění mísící odbornou terminologii s expresivnějšími příměry až metaforami, který je na hranici vědeckého stylu, pro daný účel je však vcelku vhodný, protože i ve zkratce vypovídající.

4. Celkové hodnocení

Hodnocení práce není z řady důvodů zcela jednoznačné. K tomu, co již bylo řečeno, je třeba především zdůraznit velmi (až příliš) ctižádostivý koncept práce zakotvené v několika vědních oborech. Jednotlivé kapitoly teoretické části by vydaly na řadu samostatných diplomových prací a řada silných tvrzení je samozřejmě zpochybnitelná (i pro nedostatečnou literaturu), přestože se autor pečlivě snaží své vývody jak literárně podložit, tak prokázat skloubením v celkový obraz. Celkově je však struktura práce dobrá a pečlivě promyšlená.

Zvláštní odstavec je nutno věnovat metodě práce. Diplomant se nespokojil přečastým lakonickým konstatováním, že se jedná o případovou studii a/nebo rešerši a analýzu textů. Věnoval se pečlivě vystavění (byť neúplného a sporného) výkladového rámce a v úvodu empirické části dokázal, že si po četných konzultacích a doporučeních prostudoval, byť opět v sekundární nebo terciární literatuře (Hendl, Kovářiková) pojem případové studie, konkrétně v pojetí asi nezpochybnitelného Roberta K. Yina. Tento přístup správně pochopil a dokázal jej i použít. Jako nástroj pořádání materiálu pak správně využil senzibilizujících konceptů, které mu poskytly čtyři výkladové okruhy (str. 43–44). A konečně neodbyl ani techniku sběru a vlastní analýzy dat.

Těžiště práce je tedy jednoznačně v empirické části. Tři výzkumné otázky jsou položeny účelně a dobře. Data jsou shromážděna, pokud mohu soudit, skutečně v relativní úplnosti (resp. tak, jak autor výzkum koncipoval, nelézám nic, co by chybělo), jsou uspořádaným způsobem analyzována a interpretována. S přihlédnutím k bakalářské úrovni je však pozoruhodně zdařile z houštin událostí a materiálů vystavěno to, o co kvalitativní výzkum usiluje, totiž silný a dobře vyprávěný příběh, který může vést ke zpracování teorie, má vysokou vypovídací hodnotu a čtenáři celý případ plasticky a v kontextech přibližuje.

Autor tak prokázal, že se během studia a během práce na absolutoriu naučil přinejmenším částěče řemesla a prokázal i schopnost se učit. Nepodlehl svodům a zůstal kritický jak lokálně (střízlivé hodnocení aktérů kauzy), tak regionálně (hodnocení úlohy politických stran, konkrétně Strany zelených [str. 81] a dokonce i globálně (porozumění globalizaci jako „objektivnímu“ procesu se všemi nevýhodami i příležitostmi). První ze dvou závěrů („Výsledky analýzy a zodpovězení výzkumných otázek“, str. 79 a násl.) je tak výkladově přesvědčivý; druhý je docela pozoruhodnou zobecňující úvahou a prokazuje to nejdůležitější, totiž schopnost kritického myšlení.

Kdo se bojí, nesmí do lesa – a proto je konečně třeba pochválit autora za odvalu, bez níž by se tolik nenaučil a nic zajímavého neodkryl. Ze všech uvedených důvodů a přes nezanedbatelné námitky tedy **doporučuji bakalářskou práci Jakuba Zeleného k obhajobě a navrhuji hodnocení výborně**, nejhůře velmi dobře i v závislosti na průběhu obhajoby.

Praha 16. ledna 2011

PhDr. Ivan Rynda